

Rädda våra sjöar – Älta- och Järlasjön

Föreningen Sicklaslussen hade samlade till ett möte den 22 november. Vid mötet informerade limnolog Stellan Hamrin från Naturvårdsverket om problem men också möjligheter till räddning av våra sjöar, Ältasjön och Järlasjön.

Stellan Hamrin kunde berätta om att fiskbeståndets sammansättning säger en hel del om sjöars tillstånd. När en sjö har ett gott bestånd av varierande storlek på rovfiskar och skräpfisk är sjösystemet i balans. Med ovanstående regel kan vi säga att tillståndet för Järlasjön är gott. I sjön finns gott om abborrar och gäddor men också ogräsfisk i varierande storlek.

Ältasjön, däremot befinner sig i nerförsbacke. Den har ett litet bestånd rovfisk och ett stort bestånd ogräsfisk, sjön är grumlig på sommaren till följd av algblooming.

En sjö kan lång tid uppehålla ett fungerande ekosystem, där fiskar alger kräftdjur och sjöväxter fungerar i samverkan, men när sedan år av tillförsel av näringsalter till slut faller sitt utslag, sker saker i snabb följd och ett ekosystem slås snabbt ut.

Järlasjön har ett gott ekosystem, men är inte helt utan problem

Döda sjöbottnar

Järlasjön är en djupvattensjö. I området mellan Nacka ström och Järla sjö är djupet på sina ställen 20 – 24 m. Det kalla tunga vattnet i djuphålorna blandar sig inte med ytvattnet annat än vår och höst. Redan från 6 m är det syrefattigt och på nivå under 10 m är det helt syrefritt, sjöbottnarna är döda.

Järlasjön får hela tiden ta emot näringsrikt vatten från Älta- och Söderbysjön. På sommaren fungerar säkert Söderbysjön som en recipient och tar hand om mycket kväve och fosfor. På vintern ligger biosyntesen nere och mycket näringsrikt vatten når Järlasjön. Vi får en förbrukning av allt det syre som finns på nivå under 10 m.

När bottenarna är helt syrefattiga sker, genom en kemisk process, frisättning av fosfor från sedimenten på bottenarna. Höga halter av fosfor ökar risken för algblooming.

Mycket vattenväxter

Vi har senare år på utsatta ställen kunnat konstatera kraftig tillväxt av vattenväxter i ffa Kyrkviken, Kolbottensjön och Sickla kanal. Ökad tillväxt av vattenväxter tyder på att sjön har en hög halt av näringsämnen. Stellan Hamrin menade dock att det inte är något allvarligt tecken. I vissa fall är problemet övergående, men att det naturligtvis ställer till vissa lokala problem. Rensning av sjön kan behöva genomföras på sina ställen.

Algblomning

Algblomning är ett allvarligt tecken och tyder på att sjöns ekosystem är i fara. Sista året hade vi en kraftig algblomning i Järlasjön och kommunen varnade tom för utebad. Vid algblomning så minskar också utrymmet för den normala födan för fiskar. Småabborrarens föda konkurreras ut och större rovfisk kan i det grumliga vattnet inte se sitt byte. Mindre ogräsfisk klarar sig bättre då de kan som ersättningsföda äta även blågröna alger. En sjö med mycket algblomning kännetecknas av en storpopulation mindre ogräsfisk och en population rovfisk av mindre storlek.

Mindre artvariation

Järlasjön har tidigare varit en sjö med stor artvariation. Vi har haft både gös och lake i sjön samt troligen också siklöja. Alla dessa fiskar rör sig även ned på djupa vatten. Vårt syrefattiga bottenskikt har medfört att dessa arter försvunnit helt eller för en tynande tillvaro.

Tungmetaller

Tungmetaller men också petroleumavfall förekommer i Järlasjön. Det troligen mest förorenade området är utanför Järsla sjö. Där det också är förbjudet att ankra båt.

Kommunen har planer på att lägga ett reningsverk i Kyrkviken för att rena dagvatten från Sickla köpcenter och omkringliggande vägar. Den viktigaste uppgiften för reningsverket skulle vara att ta hand om petroleumavfall och tungmetaller. Hamrin var tveksam till att tungmetaller skulle var en risk för Järlasjön. Tungmetaller är en hälsorisk, men den bör vi minska genom att se till att vi inte får i oss via maten. Provtagning bör genomföras innan åtgärder vidtages. En mindre anläggning för avskiljning av oljeavfall, bör däremot genomföras

Fågelbadet

Fågelbadet i kyrkviken har en påtaglig påverkan av miljön, både på land och inte minst i sjön. Vi bör påpeka för kommunen att det inte är tillåtet att tillföra stora mängder organiskt material.

Skum på Järlasjön

I Hästhagen har man konstaterat att stora mängder skum driver in mot stranden. Det finns vissa observationer som stöder att detta skum kommer från Järta sjö. Kommunen har ställt sig kallsinnig till provtagning. Hamrin menade att kommunen har svårt att klara sig från ansvar för att fastställa vad det är för förorening och menade att man borde gå vidare till Länsstyrelsen, som är tillsynsmyndighet för kommunen.

Åtgärder Ältasjön

Hamrin menade att man borde använda samma metod som redan har prövats i Finjasjön och Ringsjön i Skåne. I dessa sjöar har man återställt balansen och blivit av med algbloomingen genom att tråla upp stora mängder ogräsfisk. Trålarna finns tillgängliga och kostnaderna för att återställa Ältasjön rör sig inte om mer än en eller två miljoner.

Åtgärder Järlasjön

Hamrin bedömde att tidigare försök med att syresätta botten i Järlasjön varit framgångsrika, men om man innan minskat tillförsel av näringsrikt vatten från Ältasjön, skulle åtgärden vara ännu mera effektiv!

De metoder som tidigt provades i Järlasjön har förfinats och gjorts mer ekonomiskt försvarbara. Syresättning av botten i Östersjön är en metod som kommer att användas i Östersjön.

Kommunens och markägares skyldighet till åtgärder

Naturvårdsverket håller på att utveckla regler för sjörestaurering. Det kommer att bli tydliga direktiv, som innebär att åtgärder skall vara genomförda senast år 2015. Stockholm är redan på gång men för Älta och Järlasjön gäller att också Nacka engagerar sig i samarbetet.

Skulle Nacka tidigt bestämma sig för att använda sig av metoden för syresättning av djupbotten i Järlasjön, finns också möjlighet till anslag från Naturvårdsverket.

Föreningen Rädda Ältasjön

Mer information om Ältasjön finns bakom länken <http://www.altasjon.nu/>

/2007-11-22 Föreningen Sicklaslussen - "Rädda våra sjöar"

/text: Bjarne Hanson